

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри загальної та практичної психології
О. Л. Туриніною, доктором психологічних наук, професором
Н. Л. Коломінським

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 9 від 04.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Туриніна О. Л., Коломінський Н. Л. Навчальна програма дисципліни
“Педагогічна психологія” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал»,
2009. – 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план,
зміст дисципліни “Педагогічна психологія”, теми контрольних робіт, питань
для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення дисципліни “Педагогічна психологія” передбачено навчальним планом підготовки практичних психологів, яка здійснюється в Міжрегіональній Академії управління персоналом. Метою курсу є озброєння студентів знаннями вікових закономірностей і особливостей психічного розвитку та формування особистості дитини в процесі її навчання і виховання, оскільки такі знання входять до структури професійної компетентності практичного психолога. Основними навчальними та методичними посібниками з дисципліни є праці, зазначені в списку рекомендованої літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні проблеми педагогічної психології
1	Предмет і методи педагогічної психології
2	Педагогічна психологія як галузь психологічної науки
	Змістовий модуль II. Психологія навчання та виховання
3	Психологія навчання
4	Психологія учіння
5	Психологія виховання
6	Психологія педагогічної праці
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні проблеми педагогічної психології

Тема 1. Предмет і методи педагогічної психології

Предмет і завдання педагогічної психології. Виникнення та розвиток педагогічної психології. Методологічні основи педагогічної психології. Сучасний стан розвитку педагогічної психології. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховним процесом. Лонгітюдний метод та його застосування у педагогічній психології.

Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.

Література [1; 2; 4; 5; 8; 9; 13; 27; 38]

Тема 2. Педагогічна наука як галузь психологічної науки

Основні напрями і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні розділи педагогічної психології. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховним процесом. Лонгітюдний метод та його застосування у педагогічній психології.

Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.

Література [1–3; 6; 7; 11; 19; 22; 27; 32; 39; 41]

Змістовий модуль II. Психологія навчання та виховання

Тема 3. Психологія навчання

Поняття про навчання та його психологічні механізми. Теорії навчання. Класифікація навчання. Моделі навчання. Основні характеристики навчальної діяльності. Фактори, що впливають на навчальну діяльність.

Управління процесом навчання.

Психологічні основи розвиваючого навчання. Психологічні основи диференціації та індивідуалізації навчання. Типи мислення та умови їх формування в процесі навчання. Рівні проблемно-евристичного навчання та можливості його здійснення в сучасній школі. Психологічний аналіз уроку.

Література: [4; 5; 8; 10; 16; 23; 27; 31; 33; 35; 37; 39]

Тема 4. Психологія учіння

Учіння як діяльність. Види учіння та структура навчальної діяльності учнів. Уявлення про мотивацію учіння.

Засвоєння навчального процесу — центральна ланка навчальної діяльності учнів. Особливості оволодіння учнями навчальною діяльністю. Вміння самостійно вчитися. Теорія П. Я. Гальперіна про поетапне формування розумових дій як механізм інтеріоризації. Типи учіння та орієнтувальна основа діяльності. Основні характеристики процесу засвоєння знань. Уявлення про мотивацію учіння. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування. Неуспішність, її причини та запобігання.

Література [4; 5; 10; 14–16; 21; 33; 36; 40]

Тема 5. Психологія виховання

Загальне поняття про психологію виховання. Предмет і завдання психології виховання. Особистість як мета, об'єкт та суб'єкт виховання.

Психологія виховання як психологічне обґрунтування педагогічно доцільних умов розвитку особистості. Психологічні механізми та етапи формування властивостей особистості. Структура особистості та необхідність її врахування в процесі виховання.

Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід. Психологічні аспекти виховання дітей з асоціальною поведінкою.

Поняття про моральність. Вчинок як вираження моральності. Види вчинку. Показники та критерії вихованості особистості. Психологічні основи формування моральної свідомості та поведінки особистості в сучасних умовах.

Література [5; 6; 10; 16; 23; 29; 33; 40]

Тема 6. Психологія педагогічної праці

Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Характеристика основних функцій і педагогічних умінь.

Психологічні вимоги до особистості педагога. Стили педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. Поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру. Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення передового педагогічного досвіду. Психологічні проблеми педагогічного оцінювання.

Література [5; 6; 8; 12; 14–17; 21; 24; 25; 30; 34; 38; 39; 42]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сучасний стан і завдання педагогічної психології.
2. Психолого-педагогічні умови розвитку активності школярів у різних видах діяльності.
3. Колектив учнів як фактор формування особистості школяра.
4. Проблема діагностики вихованості учнів у сучасній педагогічній психології та шкільній практиці.
5. Психологічні основи морального виховання.
6. Самооцінка особистості та її місце у вихованні та самовихованні.
7. Навчальна діяльність як фактор розумового розвитку та формування особистості школяра.
8. Психологічна характеристика внутрішньої мотивації навчальної діяльності школяра.
9. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань.
10. Порівняльна характеристика різних теорій навчання.
11. Управління формуванням знань, умінь і навичок при різних підходах до організації процесу навчання.
12. Психологічні проблеми комп'ютеризації навчання.
13. Педагогічне спілкування та його психологічні характеристики.
14. Педагогічні здібності та їх розвиток.
15. Психологічні умови формування вміння вчитися.

16. Умови формування самостійності та відповідальності школярів у навчальній діяльності.
17. Психологічні особливості вибору професії та готовності старшокласника до професійного самовизначення.
18. Психологічні основи формування суспільної спрямованості особистості школяра.
19. Психологічні основи формування суспільної спрямованості особистості старшого школяра.
20. Особливості розумового розвитку та пізнавальних інтересів у старшокласників.
21. Міжособистісні стосунки старшого школяра у класному колективі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання педагогічної психології.
2. Історія виникнення і розвиток педагогічної психології.
3. Зв'язок педагогічної психології з іншими галузями психологічної науки.
4. Характеристика методів педагогічної психології.
5. Рушійні сили психічного розвитку.
6. Зміст і співвідношення понять “розвиток” і “формування” в психології.
7. Основні фактори, що детермінують психічний розвиток.
8. Взаємодія навчання, виховання та розвитку.
9. Психологічні основи розвиваючого навчання.
10. Основні поняття психології навчання.
11. Фактори, які впливають на процес навчання.
12. Навчання як процес.
13. Навчання як діяльність.
14. Проблема навчання у працях вітчизняних і зарубіжних психологів.
15. Психологічні основи диференціації та індивідуалізації навчання.
16. Концепція засвоєння знань.
17. Управління формуванням знань, умінь та навичок при різних підходах до організації процесу навчання.
18. Учіння як процес.

19. Учіння як діяльність.
20. Основні компоненти учіння.
21. Причини неуспішності в учінні та умови їх подолання.
22. Поняття про рівень актуального розвитку та зону найближчого розвитку.
23. Психічний розвиток учнів в умовах застосування технічних засобів навчання.
24. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань.
25. Стихійне та цілеспрямоване засвоєння знань.
26. Мотивація професійної діяльності вчителя: поняття, структура.
27. Загальна характеристика цілей і завдань психології виховання.
28. Особистість як мета, об'єкт і суб'єкт процесу виховання.
29. Психологічні основи гуманізації процесу виховання.
30. Проблеми виховання дітей різних вікових груп.
31. Психологічні особливості важковихованості підлітків.
32. Стилї батьківської поведінки у вихованні та їх характеристика.
33. Поняття про особистісно-зорієнтоване навчання.
34. Специфіка педагогічної праці.
35. Основні компоненти педагогічної праці.
36. Педагогічні здібності та їх структура.
37. Педагогічні вміння та навички, умови їх формування.
38. Авторитет учителя: поняття, складові, умови підвищення.
39. Психологічні вимоги до особистості сучасного вчителя.
40. Педагогічне спілкування в системі "вчитель — учень" як фактор становлення та розвитку особистості школяра.
41. Психологічні проблеми вдосконалення педагогічної майстерності.
42. Ефективність діяльності вчителя та її критерії.
43. Особливості розвитку самосвідомості учнів у навчально-виховному процесі.
44. Соціально-психологічні умови формування особистості старшокласників.
45. Особливості формування самосвідомості юнаків і дівчат.
46. Психологічні умови формування готовності юнаків і дівчат до професійного самовизначення.
47. Показники та критерії вихованості особистості.
48. Самовиховання як вища форма управління формування особистості.
49. Вікові особливості виховання людей.

50. Вікові особливості розвитку самовиховання у дітей, підлітків та юнаків.
51. Фактори, що впливають на успішність у навчанні.
52. Стиль спілкування вчителя з учнями та його вплив на формування особистості учнів.
53. Принципи складання психологічної характеристики учня або студента.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания. — М., 1968.
2. *Асмолов А. Г.* Психология личности. — М., 1996.
3. *Бех І. Д.* Особистісно-зорієнтоване навчання. Наук.-метод. посіб. — К.: ІЗТН, 1998.
4. *Божович Л. И.* Личность и ее формирование в детском возрасте. — М.: Просвещение, 1967. — 196 с.
5. *Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.* — К.: Просвіта, 2003. — 416 с.
6. *Власенко В. В.* Вчителі — учні: психологія взаємних оцінних ставлень. — К., 1994.
7. *Воспитание детей в школе. Новые подходы и новые технологии / Под ред. Е. Шурковой.* — М., 1998.
8. *Выготский Л. С.* Психология. — М.: ЭКСМО-ПРЕСС, 2000.
9. *Глейтман Г. и др.* Основы психологии: Пер. с англ. / Под ред. В. Ю. Большакова, В. Н. Дружинина. — СПб.: Речь, 2001.
10. *Давыдов В. В.* Проблемы развивающего обучения. — М.: Педагогика, 1986.
11. *Гиппенрейтер Ю. Б.* Общаться с ребенком. Как? — 3-е изд. — М., 2001.
12. *Заброцький М. М.* Вікова психологія. — К.: МАУП, 1998.
13. *Заброцький М. М.* Педагогічна психологія. — К.: МАУП, 2002.
14. *Зверева І. Д., Коваль Л. Г., Фролов П. П.* Діагностика моральної вихованості школярів. — К., 1995.
15. *Зимняя И. А.* Педагогическая психология. — Ростов н/Д: Феникс, 1997.

16. *Кан-Калик В. А., Никандров Н. Д.* Педагогическое творчество. — М.: Педагогика, 1990.
17. *Коломінський Н. Л.* Психологічні основи розвиваючого навчання // Радянська школа. — 1979. — № 3. — С. 22–28.
18. *Кон И. С.* Психология старшеклассника. — М., 1985.
19. *Кон И. С.* Открытие “Я”. — М., 1978.
20. *Крайг Грейс.* Психология развития. — СПб.: Питер, 2000. — 24 с.
21. *Кун Д.* Основы психологии: Все тайны поведения человека. — СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002.
22. *Леонтьев А. А.* Педагогическое общение. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Нальчик, 1996.
23. *Леонтьев А. Н.* Деятельность. Сознание. Личность. — М., 1975.
24. *Лисянська Т. М.* Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К., 2002. — 212 с.
25. *Маркова А. К.* Психология труда учителя. — М., 1993.
26. *Митина Л. М.* Психология профессионального развития учителя. — М.: Флинта, 1998.
27. *Немов Р. С.* Психология. Кн. 2. — М.: Владос, 1996. — 608 с.
28. *Обучение и развитие* / Под ред. Л. В. Занкова. — М., 1975.
29. *Обухова Л. Ф.* Возрастная психология. — М., 2001. — 228 с.
30. *Орлов Ю. М.* Восхождение к индивидуальности. — М., 1995.
31. *Педагогика: педагогические теории, системы, технологии* / С. А. Смирнова. — М.: Академия, 1999. — 512 с.
32. *Первин Л., Джон О.* Психология личности: теория и исследования. — М.: Аспект Пресс, 2000. — 607 с.

Додаткова

33. *Петровский А. В.* Личность. Деятельность. Коллектив. — М., 1982.
34. *Подмазин С. И.* Личностно-ориентированное образование. — Запорожье, 2000.
35. *Психология и педагогика: Учеб. пособие* / Под ред. К. А. Альбухановой, Н. В. Васиной, Л. Л. Лаптева, В. А. Сластинына. — М.: Совершенство, 1998. — 320 с.
36. *Райс Ф.* Психология подросткового и юношеского возраста. — СПб.: Питер, 2000.
37. *Реан А. А., Коломинский Я. Л.* Социальная педагогическая психология. — СПб., 1999.

38. Реммидт Х. Подростковый и юношеский возраст: проблемы становления личности. — М., 1994.
39. Скрипченко О. В., Лисянская Т. М., Скрипченко Л. О. Психолого-педагогический анализ урока. — К., 1999.
40. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология. — М., 1998.
41. Фейдимен Дж. Фрейгер. Личность и личностный рост. — М., 1994. — Вып. 1–4.
42. Фридман Л. М., Кулагина И. Ю. Психологический справочник учителя. — М.: Просвещение, 1991. — 288 с.
43. Шелихова Н. И. Техника педагогического общения / Под общ. ред. М. Р. Гинзбурга. — М., Воронеж, 1998.
44. Щуркова Н. Е. Практикум по педагогической технологии. — М., 1998.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Педагогічна психологія”	3
Зміст дисципліни “Педагогічна психологія”	4
Теми контрольних робіт.....	6
Питання для самоконтролю.....	7
Список літератури	9

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Л. С. Тьоболіч</i>
Комп’ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

Зам. № ВКЦ-3985

Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*